

Gaja Kos

Dušan Čater: *Ribamož*.

Ilustriral Aleš Pogorevčnik. Maribor: Litera, 2013.

Dušan Čater je iz otroške in odrasle književnosti v mladinsko zakorakal z romanom *Pojdi z mano*, sprva nekoliko problemsko naravnanim besedilom, ki se prevesi v posrečeno "gozdno" grozljivko. Šli smo z njim in ni nam bilo žal. Po dobrem mladinskem romanesknem prvencu smo z veseljem pričakovali nadaljevanje avtorjevega mladinskega opusa in ga v preteklem letu tudi dočakali, in sicer v obliki krajšega (ilustriranega) romana *Ribamož*.

Tokrat nas Čater namesto v gozd pelje na morje, v izmišljeno deželo Luskanijo, ki jo morje obdaja s treh strani. Kot lahko razberemo, je umeščena nekam v trope, saj "trpi" za deževno dobo in je porasla s tropskim gozdom. Na začetku knjige bralca pričaka uvod oziroma prolog, ki ga seznani z luskansko zgodovino, omenja pirate (mimogrede, med pirati in gusarji – besedi sta v romanu izenačeni kot sopomenki – obstaja vsebinska razlika) in seveda, kot se za prolog, ki želi namamiti bralce, spodobi, ne pozabi namigniti, da v glavnem luskanskem mestu Mendusi tudi dandanes ni varno, ponoči še posebej ne. Zakaj je pod to besedilo v oklepaju podpisan/-a Loli oziroma kaj natančno je funkcija tega oklepaja, do konca ostane nejasno. Prav tako ni jasno, zakaj je knjiga o trinajstletniku, ki je verjetno vsaj okvirno namenjena tej starostni skupini bralcev, sploh ilustrirana – to vprašanje se zastavlja predvsem zato, ker so ilustracije precej neambiciozne in za povrhu nekajkrat tudi v neskladju z besedilom: v poglavjih *Pride deževna doba* in *Algin reši iz morja nekaj ljudi* sta omenjena "dva stara ribiča" (kar za razvoj dogodkov ni povsem nepomembno), na risbi pa vidimo ribiča srednjih let, drugi je videti kot mlajši fant; v poglavju *Na pogrebu* je Algin, ki kot trinajstletnik velja za izjemno visokoraslega, upodobljen približno enako visok kot njegova vrstnica Serena, s čimer se izgubi ena njegovih glavnih karakteristik. Ampak ilustracije so vendarle dovolj skopo odmerjene, zato bodi dovolj

o njih. Bolj zanimivo je vprašanje, kdo sploh je in kakšen je Algin, protagonist Čaterjevega novega romana.

Je fant, ki živi s Teto – gospo, ki ga je kot dojenčka našla na obali, edinega, ki je preživel brodolom turistične ladje, na kateri je bil s starši in drugimi izletniki. O njegovem “izvoru” torej ni veliko znanega, ve pa se, da je Algin prijazen in delaven, zaradi dolgih, ne najboljše koordiniranih okončin nekoliko zasmehovan med vrstniki, znan pa je po tem, da se boji vode. Toda, glej, glej, ko ga na robu klifa oplazi avto in pristane v morju, odkrije, da ima nadnaravne sposobnosti in da vodo v resnici ljubi. Kakšno nasprotje! Najprej samega sebe reši pred morskim psom, nato iz reke reši utaplajočega se pijanega voznika poltovornjaka. “Nenadoma je dobil občutek, da je to naloga zanj. Ni vedel, od kod mu ta misel, ampak tako je čutil.” A to je šele začetek. Kmalu sledijo različne akcije, ki obsegajo reševanje ljudi iz viharnega morja, lov na kriminalce v hitrem čolnu, preprečitev ekološke katastrofe itd. Teta ga (seveda?) spregleda in mu položi na srce: “Dar, ki ti je dan, moraš obdržati zase, ga skromno čuvati in nesebično razdajati, ko bodo ljudje potrebovali tvojo pomoč.” Prava mala šola etike. Ostali z navdušenjem in radovednostjo govorijo o neznanem bitju, delfinu, pošasti, morski deklici, Supermenu itd., na sledi temu nadnaravnemu pojavu oziroma bitju je tudi policija. In nekateri niso daleč od resnice, kajti res je “rojen” superjunak, imenovan Ribamož. Kot superjunakom pritiče, tudi Ribamož dobi svojo uniformo, modro-rumen elastičen triko, “nogavice s podaljškom, da so bile videti kot plavuti” (takšen efekt doseči z mokrim trikojem samo po sebi zahteva nadnaravne sposobnosti), “na rokave pa rokavice s plavalno kožico med prsti”. Na prsi pa – lahko ugibate – RM. Naj se ve. Čater tudi v tokratni roman vtakne problemsko temo – prepire in ločitev Sereninih staršev – in pa ljubezensko – ravno, ko si Algin prizna, da je zaljubljen v Sereno, bo ona z mamo zapustila otok. Ampak še prej pridejo v igro gusarji iz prologa, na katere smo že skoraj pozabili – oziroma njihovi potomci, natančneje Planktonius XVII. –, in ugrabijo Sereno. In to ravno takrat, ko so med Alginom in njegovo simpatijo neporavnani računi, saj ga dekle posredno krivi za smrt svojega dedka (spet mimogrede – naslova poglavij *Algin je neodločen* in *Serenin dedek umre* razkrijeta kar preveč, zadnji tudi povzroči, da je opis dedove borbe z morjem bolj samemu sebi v namen, saj bralec ne more več zares trepetati za njegovo življenje). V tem delu postane roman ne samo akcijski, ampak tudi kriminalen, izid pa je kajpada znan, čeravno ne moremo spregledati, da v velikem finalu tudi Serena pokaže malce nadnaravnih sposobnosti, saj je med reševalno akcijo sposobna zadrževati

sapo tako dolgo kot Algin, pardon, Ribamož, s tem, da je na isti poti v obratni smeri že *njemu* skoraj zmanjka ...

Roman *Ribamož* torej izumi novega superjunaka in je pestra mešanica pustolovskega, kriminalnega, problemskega in ljubezenskega; s premisleki o posameznikovem poslanstvu in z Alginovimi dilemami, ali naj se razkrije kot Ribamož ali ne, ter s posvečanjem njegovim čustvom in občutkom hoče biti nekaj več kot zgolj niz akcij, a pri tem vendarle ni najbolj ambiciozen, ne po slogovni plati, ne po doseganju kakšne posebne globine. Čater je torej precej boljši na kopnem kot v vodi. Ob tem pa se zastavlja še eno vprašanje: Kaj je pravzaprav tisto, kar je *Ribamoža* iz morskih globin dvignilo med deseterico kandidatov za letošnjo desetnico?